

มรดกธรรม

พระพรหมมังคลาจารย์ หลวงพ่อปัญญาหนักขุ
จากธรรมชาติ ๑๑ พ.ศ. ๒๔๕๔ คีฬสูธรรมชาติ ๑๐ ต.ศ. ๒๕๕๐

ทำดี

บทบัญญัติเบื้องต้นในการทำความดี

ทำดี

บทบัญญัติเบื้องต้นในการกระทำความดี

•

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อบัณฑิตานันทิกขุ)

เพื่อการเป็นผู้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม
เพื่อการมีธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครองรักษา

คำนำ

กถมฤตสุส เม รตตินุทิวา วิติปตนุติ

วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่

พุทธศาสนสุภาษิตที่ได้ยกมากล่าวข้างต้น เป็นพระวจนะขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ประารถนาให้ได้ล่วงพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง พุทธศาสนสุภาษิตทั้งหลายจึงเป็นสุภาษิตที่พระเดชพระคุณ พระพรหมมังคลาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันทิกขุ ได้อัญเชิญมาปาฐกถาเทศนาอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนอยู่ตลอดเสมอมา

ปาฐกถาธรรมเรื่องนี้ ได้กล่าวถึงเรื่อง **ทำดี...บพัญญูดี** **เบื้องต้นในการกระทำความดี** อันสาธุชนพึงใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อความสงบสุขจักบังเกิดขึ้นแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมสืบไป

ธรรมสภา ขอกราบนมัสการขอขอบพระคุณ พระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญานันทิกขุ ที่ได้เมตตาให้ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม จัดพิมพ์พระธรรมคำสอนอันมีค่ายิ่งออกเผยแพร่ เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรมและความเจริญองกามแห่งปัญญาจักบังเกิดแก่พุทธศาสนิกชนโดยทั่วกัน

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

สารบัญ

ทำดี : บทบัญญัติเบื้องต้นในการกระทำความดี

ประโยชน์จากการฟังธรรม	๗
ในโลกนี้ไม่มีใครไม่เคยถูกนินทา	๘
คนพาลไม่เคยสรรเสริญการให้	๘
บุคคลที่น่าสงสารที่สุดในโลก	๙
การช่วยเหลือที่ประเสริฐ	๑๐
เกิดเป็นเทวดามีความสุขจริงหรือไม่?	๑๑
มีเกิดที่ใด...มีทุกข์ที่นั่น	๑๑
หมอดอวิชาเมื่อใด ความทุกข์หายไปเมื่อนั้น	๑๒
“เทวดา” ในพระพุทธศาสนา	๑๒
เทวดา ๓ เหล่า	๑๓
ประพตติคุณธรรมของคนดี ได้ชื่อว่าเป็นเทวดา	๑๔
พรหมวิหารธรรม : คุณธรรมของคนดี	๑๕
บทบัญญัติเบื้องต้นในการกระทำความดี	๑๗
ใช้ชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น	๑๘
ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์	๑๙
คนเสียสละ...ใจกว้าง คนเห็นแก่ตัว...ใจแคบ	๒๑
โลกงุ่นวาย เพราะคนใจคับแคบ เห็นแก่ตัว	๒๒
บัญญัติ ๗ ประการ	๒๒

ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา	๒๔
ดำรงตนอยู่ในคำสอนของพระศาสดา	๒๕
ธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครองรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุข	๒๖
เมื่อพากันละเลยธรรมะ ก็ไม่มีหลักรักษาจิตใจ	๒๗
“จงเดินทางที่ผู้ใหญ่เดินแล้ว”	๒๗
ผู้ใหญ่ : ผู้มีธรรมะเป็นหลักครองใจ	๒๘
มีความกตัญญูกตเวทิตา	๒๙
พุทธศาสนาจัดบิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า	๒๙
ผู้มีความกตัญญูกตเวทิตี เป็นผู้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี	๓๐
ครอบครัวก้าวหน้าเพราะเคารพรักมารดาบิดา	๓๑
ความสุขทางใจสำคัญกว่าความสบายทางวัตถุ	๓๒
เคารพซึ่งกันและกันในระหว่างหมู่ชน	๓๔
เคารพผู้ใหญ่ในสกุล	๓๗
ให้ความเคารพผู้นำ	๔๐
เคารพลำดับอาวุโส	๔๒
พบปะกันเสมอจักเกิดความคุ้นเคยและสามัคคี	๔๔

อมตวาจา ปิณฺณานันทภิกขุ

สังฆธรรม	๔๖
เมตตา ปราณี	๔๗

- พุทธศาสนา หรือ พุทธธรรม
เป็นคำสอนแบบสากลที่ทุกคนจักนำไปปฏิบัติตามได้
และเมื่อกระทำตามแล้ว...
ย่อมได้เห็นผลในปัจจุบันทันตา
ไม่ต้องรอไปเอาผลในชาติหน้า
หรือในวันสิ้นโลก...อันเป็นความหวังอันเลื่อนลอย
ศาสนา นี้ . . .
สอนให้ทุกคนมีความเชื่อในเหตุผล
ให้ทุกคนทำตามด้วยความสมัครใจ
เพื่อสร้างความพ้นทุกข์ให้แก่ตัวเอง
ครู อาจารย์ เป็นเพียงผู้บอกหนทางให้เท่านั้น
เป็นศาสนาเดียวในโลก
... ที่ไม่อ้างอำนาจเบื้องบน ...

อมตวาจาปัญญานันทภิกขุ

ทำดี

บทบัญญัติเบื้องต้นในการกระทำความดี

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะอันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ประโยชน์จากการฟังธรรม

ญาติโยมที่มาฟังกันอยู่เป็นประจำนั้น ย่อมได้รับประโยชน์จากธรรมะ คืออย่างน้อยๆก็สบายใจในขณะที่มานั่งฟังธรรม กลับไปบ้านเอาธรรมะไปใช้ให้เกิดความสบายใจ

ในโลกนี้ไม่มีใครไม่เคยถูกนินทา

ยิ่งโลกในสมัยปัจจุบันด้วยแล้ว มีเรื่องกระทบกระเทือน ชวนข้องหมองใจกันบ่อยๆ แม้แต่เทวดาก็ยังถูกคนด่ายังถูกคนว่า คนสันดานชั่วมันก็หาเรื่องด่าได้ทั้งนั้น ทำดีมันก็ด่า ทำชั่วมันก็ด่า พระพุทธเจ้าท่านจึงบอกว่าคนมันก็อย่างนั้น เราเดินก้มหน้ามันก็ว่า เดินแหงนหน้ามันก็ว่า ปากปิดมันก็ว่า พอปากเผยมันก็ว่า คนสวยมันก็ด่า คนไม่สวยมันก็ตี มนุษย์ในโลกนี้มันเป็นอย่างนั้น

“แม้พระพุทธปฏิมายังราคิน

...คนเดินเดินหรือจะสิ้นคนนินทา ”

เขาว่าเป็นกลอนไว้อย่างนี้

คนพาลไม่เคยสรรเสริญการให้

แต่ว่าคนที่ไปว่าบุคคลที่ไม่ควรว่า แสดงว่าจิตใจต่ำเต็มที พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า...

“พลา นบุปฺปัสฺสนติ ทานํ”

“คนพาลไม่เคยสรรเสริญการให้”

ถ้ามีการให้การแจกในทีใด คนพาลไม่ยินดีปรีดา
ในการให้ คนพาลไม่ยินดีในการกระทำดีของใครๆ
เพราะว่านิสัยมันตํานั่นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร

บุคคลที่น่าสงสารที่สุดในโลก

คนเราถ้าทำลายตัวเองแล้วมันก็ไม่รอด ชีวิตก็
ไม่เจริญก้าวหน้า ถ้าไปประทุษร้ายคนที่ไม่ประทุษร้าย
ตอบ ย่อมได้รับโทษทัณฑ์หลายสถาน เป็นโทษทัณฑ์
แรงๆทั้งนั้น เช่นเป็นบ้าเป็นหลัง มีโรคขนาดหนักรักษา
ไม่ได้ ไม่มีใครอยากคบหาสมาคม เป็นต้น เป็นเรื่อง
เสียหายเพราะไม่เคยฟังธรรม ไม่เคยเข้าใกล้พระ คบ
แต่คนชั่วคนร้ายมีจลาจล จึงได้มีจิตใจตกต่ำไปถึง
ขนาดนั้น...น่าสงสาร

คนในโลกที่ควรสงสารที่สุด ก็คือคนที่มีวิญญูณ
ตกต่ำนี้เอง ถ้าจิตตกต่ำไปสู่ความชั่วความร้าย มันเป็น
คนน่าสงสาร

คนเจ็บทางกายยังไม่น่าสงสารเท่าใด แต่คนป่วย
ทางใจนั้นน่าสงสารที่สุด เพราะคนเจ็บกายก็ไปนอนที่

โรงพยาบาล ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ใครๆ แต่คนป่วยทางใจ...ร่างกายไม่อยู่โรงพยาบาล ยังเที่ยวทำความรำคาญ ให้เพื่อนบ้านร้านถิ่นได้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน หลายสถาน จึงเป็นคนประเภทที่น่าสงสาร ควรจะให้การช่วยเหลือ

การช่วยเหลือที่ประเสริฐ

การช่วยเหลือก็คือว่า ช่วยแนะนำ ชักจูง ให้เขาเกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ให้กระทำในสิ่งที่ควรทำ ให้ละสิ่งที่ควรละ ให้ตั้งตนไว้ชอบตามหลักธรรมะ ก็นับว่าเป็นการช่วยเหลือที่ประเสริฐ ทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ญาติโยมทั้งหลายที่เข้าสู่ธรรมะ มีลูกมีหลานในระหว่างนี้ต้องหมั่นเตือนลูกหลานไว้ว่า อันตรายจักมีต่อไปข้างหน้า ให้ระวังเนื้อระวังตัว อย่าเที่ยวอย่าเตร อย่าไปทำอะไรที่ไม่เหมาะสมไม่ควร อันตรายอาจจะเกิดขึ้นแก่ชีวิตของเขาได้ จึงเป็นเรื่องที่ควรระมัดระวังไว้ ให้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน หากไม่จำเป็นอย่าออกไปเที่ยว

เพราะมีภัยอยู่รอบด้าน อันนี้มันเป็นเรื่องน่าคิดอยู่อีก
ประการหนึ่ง

เกิดเป็นเทวดามีความสุขจริงหรือไม่?

ที่นี้ เรื่องที่ตั้งใจจะนำมาพูดกับญาติโยมในวันนี้
อยากจะพูดเรื่องเกี่ยวกับ*การกระทำดี*เสียหน่อย

ในสมัยก่อนนี้ คนอยากจะเป็นเทวดากันมาก
ทำบุญทำทานอะไรก็อยากจะไปเกิดในสวรรค์...อยาก
จะได้ไปเป็นเทวดา เพราะเข้าใจว่าเทวดานั้นเป็นภพที่
เต็มไปด้วยความสุข ความสงบ ไม่มีความวุ่นวาย ไม่มี
ความเดือดร้อน

มีเกิดที่ใด...มีทุกข์ที่นั่น

แต่ความจริงนั้นหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะเมื่อ
มีเกิดที่ใด...ก็ต้องมีทุกข์ที่นั่น แต่ว่าเราไม่เข้าใจลึกซึ้ง
ในเรื่องอย่างนี้ เข้าใจว่าเป็นมนุษย์นี่แสนลำบาก เป็น
เทวดาคงจะสบาย แต่ความจริงก็หาได้สะดวกสบาย
อะไรไม่

หมดอวิชาเมื่อใด ความทุกข์หายไปเมื่อนั้น

คล้ายๆกับคนยากจน นึกว่าคนมั่งมีเขาคงจะเป็นสุขสบาย มีอะไรกินอะไรใช้สะดวกทุกประการ อันนั้นมันเป็นเรื่องความสะดวก แต่ว่าอาจจะไม่สบายทางใจก็ได้ เพราะเรื่องจิตใจนั้นเป็นเรื่องภายในที่ไม่มีใครมองเห็นได้ เจ้าตัวเท่านั้นที่รู้ว่าสภาพจิตใจของตัวเองเป็นอย่างไร

ไม่ใช่ว่าพอมีอะไรสมบูรณ์แล้วหมดทุกข์หมดร้อน ความทุกข์ความเดือดร้อนย่อมเกิดขึ้นได้ เมื่อยังมีอวิชาครอบงำจิตใจ เมื่อใดที่เราทำลายอวิชาออกไปเสียได้ เมื่อนั้นแหละเจ้าตัวความทุกข์จึงจะหายไป

แต่ว่าคนเราเข้าใจว่าสวรรค์เป็นยอดแห่งความสุข ก็มีความต้องการ ทำบุญสุนทานอะไรก็อธิษฐานขอให้เกิดเป็นเทพบุตร เทพธิดา จะได้มีความสุขความสบายสมควรแก่ฐานะ

“เทวดา” ในพระพุทธศาสนา

เรื่องเทพบุตรเทพธิดานี้ ความจริงก็เป็นเรื่องเก่าแก่มาก่อนพระพุทธเจ้าของเราเกิดด้วยซ้ำไป เพราะใน

ศาสนาฮินดูหรือศาสนาพราหมณ์นั้น มีเรื่องเกี่ยวข้องกับ เทวดามากมาย มีความสัมพันธ์กับมนุษย์อยู่ตลอดเวลา เขานับถือเทพเจ้า...ใหญ่บ้างก็มี เล็กบ้างก็มี มีมากมาย ถ้าไปถามนักปราชญ์ศาสนาฮินดูแล้ว เขาก็จะตอบว่า เทวดามีประมาณสามสิบโกฏิ...ไม่ใช่บ่อยๆ มากกว่า พลเมืองไทยด้วยซ้ำไป เรียกว่าอยู่กันแน่นหนา คับคั่ง อยู่กันอย่างแออัด บางแห่งกล่าวว่าจะเอาเข็มทิ้งลงไปก็ จะไปถูกหัวเทวดา เพราะว่ามีมากเหลือเกิน อันนี้เป็น เรื่องที่เขาเล่าไว้ก่อนพระพุทธเจ้าของเราเกิดด้วยซ้ำไป

เทวดา ๓ เหล่า

ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าของเราอุบัติขึ้นในโลก ได้ ตรัสรู้ธรรมะแล้ว พระองค์ไม่ได้สอนให้เราถือเทวดารูป บุคคลสมมติอย่างนั้น แต่ให้ถือคุณธรรมเป็นเทวดา คือ ให้ประพฤติดี ประพฤติชอบ แล้วก็จะได้เป็นเทวดา

จึงได้บอกว่า เทวดามี ๓ เหล่า คือ

อุบัติเทวดา หมายถึง เทวดาเก่าๆที่เชื่อกันมา ทำความดีแล้วก็ไปเกิดตามที่เขาเชื่อกันมาก่อน

แล้วก็ **สมมติเทวดา** หมายถึงว่า คนในโลกนี้แหละ แต่ว่าได้รับการสมมติยกย่องให้เป็นเสมือนเทวดา เช่น พระราชามหากษัตริย์ อย่างนี้เราเรียกว่าสมมติเทวดา คำบาลีเวลาพูดกับพระราชา เขาใช้คำว่า “**สมมติเทวดา! ข้าแต่สมมติเทพ!**” เป็นเทวดาโดยสมมติ

ส่วนเทวดาอีกพวกหนึ่งนั้น เทวดาแบบพุทธแท้ เรียกว่า **วิสุทธิเทวดา** หรือ **วิสุทธิเทพ** หมายถึง บุคคลผู้มีใจบริสุทธิ์ ปราศจากกิเลส คือพระอรหันต์นั่นเอง

ประพตติคุณธรรมของคนดี ได้ชื่อว่าเป็นเทวดา

พระอรหันต์หรือพระพุทธเจ้าเรียกว่า **วิสุทธิเทวดา** **วิสุทธิเทวดาเกิดโดยธรรม เกิดจากธรรม** ส่วนเทวดาอื่นนั้นเกิดโดยชาติ โดยกำเนิด แต่วิสุทธิเทวดานั้นเกิดจากธรรมโดยแท้ ผู้ใดประพตติธรรมข้อที่จะทำให้เป็นเทวดาก็เรียกว่าผู้นั้นเป็นเทวดา

พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนตัวบุคคลสมมติให้เป็นธรรมะ ถ้าเรียกตามภาษาธรรมะ เรียกว่าบุคคลาธิษฐาน หมายถึง การอ้างตัวบุคคลเป็นตัวอย่าง

พรหมวิหารธรรม : คุณธรรมของคนดี

ธัมมาธิษฐาน พูดถึงข้อปฏิบัติล้วนๆ ไม่เกี่ยวด้วยตัวบุคคล เช่นอย่างกับพระพรหม ถ้าพูดเป็นบุคคลก็หมายถึงพระพรหมสี่หน้าที่ปั้นไว้หน้าโรงแรมเอราวัณอะไรอย่างนั้น นั่นมันเป็นบุคคลสมมติ ถ้าเขาพูดเป็นธัมมาธิษฐาน หมายถึง พรหมวิหารธรรม

พรหมวิหารธรรม เป็นคุณธรรมของคนดี ได้แก่

๑. เมตตา คือปรารถนาความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น
๒. กรุณา คือมีใจสงสาร อยากจะช่วยเหลือพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน
๓. มุทิตา คือการพลอยยินดีในความสุขและความเจริญของผู้อื่น
๔. อุเบกขา ก็หมายถึงความวางเฉย ในเมื่อไม่สามารถจะบำเพ็ญธรรมสามข้อข้างต้นได้

ผู้ใดตั้งอยู่ในธรรมสี่ประการดังกล่าวนี้ ผู้นั้นชื่อว่า เป็นพรหม มารดาบิดานี้เขาเรียกว่าเป็นพรหมของบุตร

เพราะมีคุณธรรม ๔ ประการนี้อย่างสมบูรณ์อยู่ในจิตใจ
ของท่าน

คนอินเดียโบราณนับถือเทวดาเป็นองค์ๆ แต่ว่า
พระพุทธองค์แนะนำธรรมะให้ปฏิบัติ แม้แต่เรื่องพระพรหม
ที่เป็นพระเจ้าผู้สร้างของชาวฮินดู เวลาที่มีผู้ไปถาม
พระพุทธเจ้า พระองค์ทรงกลับถามว่า...

พระพรหมเป็นผู้บริสุทธิ์หรือเปล่า?

เขาก็ตอบว่า เป็นผู้บริสุทธิ์

แล้วทำไมท่านไม่ทำตัวให้บริสุทธิ์เพื่อเข้าถึงพระ
พรหมเสียเล่า?

พระองค์ทรงย้อนถามไปในรูปร่างอย่างนั้น คือไม่ได้
คิดถึงธรรมะข้อปฏิบัติ จึงพูดเป็นตัวบุคคล

ถ้าพูดในแง่ธรรมะก็หมายถึงข้อปฏิบัติ หมายถึง
การปฏิบัติ และหมายถึงผลอันเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ
พระเจ้าเป็นผู้มีความกรุณา...เราก็ควรจะทำใจให้กรุณา
ให้บริสุทธิ์ อย่างนี้เป็นต้น จึงจะเรียกว่าได้เข้าถึงสิ่งเป็น
เนื้อแท้คือตัวธรรมะ อันเรานำมาปฏิบัติได้

บทบัญญัติเบื้องต้นในการกระทำความดี

ถ้าเราใคร่เป็นเทวดาในรูปใดก็ตาม เราควรจะได้ปฏิบัติธรรมเพื่อความเป็นเทวดา เพราะในขณะที่ปฏิบัติธรรมนั้นจิตใจเราสูงขึ้นอยู่ในขั้นนั้น แต่ไม่ใช่หยุดเพียงขั้นนั้นหรือ...ให้ผ่านพ้นต่อไป

สวร จันนั้นถือว่าเป็นทางผ่าน ไม่ใช่ทางที่เราจะไปตั้งรกรากลงที่นั่น เพราะมันยังเต็มไปด้วยความทุกข์ ความวุ่นวาย แต่ที่เราผ่านไปสักหน่อย เพื่อไปเยี่ยมดูสภาวะความเป็นเทวดาทั้งหลาย เสร็จแล้วเราก็ประจักษ์ว่าพวกท่านก็ยังยุ่งอยู่เหมือนกัน

ฉะนั้น เราไม่แวะที่นี้ เราจะเดินต่อไป จนกระทั่งถึงความดับทุกข์ดับร้อนได้อย่างเด็ดขาด เรียกว่า “พระนิพพาน” อันเป็นจุดหมายปลายทางของการปฏิบัติทางพุทธศาสนา เป็นสภาพจิตที่สงบเย็นอยู่ตลอดเวลา เป็นจุดหมายสำคัญ

แต่ถ้าเรายังไม่ถึงจุดนั้นก็เอาเพียงขั้นเป็นเทวดาในบ้านไปก่อน เรียกว่าเป็นเทวดาอยู่ในสังคม ดีกว่าเป็นอย่างอื่นอยู่ในสังคม

ใช้ชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาว่านอรรถกถา ไม่ใช่พระบาลี ซึ่งเป็นคัมภีร์ดั้งเดิม แต่ว่าเป็นคัมภีร์อรรถกถาคืออธิบายบาลีอีกทีหนึ่ง ก็ได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับเทวดาไว้มากเหมือนกัน แต่ก็ได้แนะว่าถ้าจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ต้องปฏิบัติธรรมะ

เช่นเขาเล่าเรื่องนายหนุ่มคนหนึ่งชื่อมาฆะมาณพ เป็นคนใจกว้าง เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ชอบใช้ชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม หรือบุคคลอื่นทั่วไป เกษขอบไปทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ เช่นว่าถนนหนทาง ถ้าตรงไหนลุ่ม...ก็เอาดินไปถมให้มันตื้นขึ้น ตรงไหนควรมีสะพาน...ก็ไปสร้างสะพาน ตรงไหนรกเต็มไปด้วยขวากหนาม เดินลำบาก...ก็ไปถางให้มันเตียน

ขั้นแรกเขาก็ทำคนเดียว ไม่ได้ชักชวนใครๆ ไปทำบ่อยๆ...เวลาว่างก็ไปทำ ส่วนเวลาอื่นก็ไปทำมาหากินตามฐานะ แต่พอว่างจากงานส่วนตัวก็ต้องไปทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไป

ขั้นแรกก็ทำผู้เดียว แต่ว่ามีคนเดินผ่านทางนั้น เขา
ได้รับความสะดวกสบาย เมื่อเห็นท่านทำก็ไปถามว่า
ท่านทำอะไร ก็บอกว่าฉันทำทางไปสวรรค์ ว่าอย่างนั้น
คนเหล่านั้นก็นึกว่า...เออ เข้าทีดี ก็บอกว่า เอ้า!...ฉันจะ
ร่วมมืออีกสักคนหนึ่ง ก็เลยกลายเป็นสองคน

พอต่อมามีคนอื่นมาเห็นก็มาถามอย่างนั้น ว่าท่าน
ทั้งสองนี้ทำอะไรกัน เขาก็ตอบพร้อมกันว่า ทำทางไป
สวรรค์ คนเขาอยากไปสวรรค์ก็มาร่วมทำกันอีก...คน
เพิ่มขึ้น จนกลายเป็นสามสี่สามคน มาร่วมกันทำทาง
ทำบ่อน้ำ สร้างสวนสาธารณะ สร้างศาลาพักร้อน อะไร
ต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่สังคมในยุคในสมัยนั้น

ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

ทางจังหวัดภาคใต้ของเราที่สงขลาเป็นตัวอย่าง
ถ้าเดินทางจากตัวเมืองสงขลา ข้ามไปทางหัวเขาแดง
เรียกว่าเขตอำเภอเมืองระโนด เป็นเขตชายทะเลสองฝั่ง
ฝั่งใน...ทะเลสาบ ฝั่งนอก...ทะเลหลวง คืออ่าวไทย
ระยะทางที่เดินไปนั้นจะเห็นศาลา บ่อน้ำ ต้นไม้ร่มรื่น

มากมายเหลือเกิน คนเขาสร้างไว้ ไปพักศาลานี้มองเห็น ศาลาหลังหน้า พักศาลาหลังนี้ก็มองเห็นศาลาหลังโน้น ทางเดินแถวนี้เป็นดินทรายละเอียด...ทรายชายทะเล ถ้าเป็นหน้าร้อนก็ต้องวิ่งเพราะมันร้อนเต็มที คนเดินไป ร้อนๆ พอไปเจอศาลา บ่อน้ำ รมไม้...ก็หยุดพัก พอหาย เหนื่อยแล้วก็เดินทางต่อไป

ศาลาไม่รู้ที่ร้อยหลังในบริเวณนั้นเต็มไปหมด พวก ชาวบ้านเขามาสร้างบ้าง พระชนนชาวบ้านสร้างบ้าง สร้างศาลา สร้างบ่อน้ำ เวลาเดินทางก็ได้พักผ่อนสบาย แล้วโดยมากก็มีพวกแม่ค้าเอาของมาวางขายในศาลา ขายข้าวยำบ้าง ขายขนมบ้าง ขายอะไรๆบ้าง พระสงฆ์ องค์เจ้าเดินทางไม่ต้องกลัวอดหรือหิว สิบเอ็ดโมงไปถึง ศาลาไหน...ไปนั่งไม่ต้องพูดไม่ต้องจา นั่งไม่ทันเหยื่อแห้ง เดี่ยวมาแล้ว...เขาเอามาถวาย อันนี้เป็นกิจที่เขาชอบทำ

บางหลังก็ใหญ่โต นิมนต์พระไปเทศน์ทุกวันพระ เวลาเย็นๆ เพื่อให้คนบ้านใกล้เรือนเคียงได้ฟังพระธรรม เทศนา เรื่องอย่างนี้ก็เป็นเรื่องทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ เพื่อนมนุษย์ แต่ว่ามาในสมัยนี้เขาทำถนนรถยนต์วิ่ง

ศาลาที่สร้างไว้คนก็ไม่ค่อยได้พักเท่าใด เว้นไว้บางแห่ง
ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน...คนมานั่งพักเพื่อจะขึ้นรถต่อไป ก็ยัง
เป็นประโยชน์อยู่

คนเสียสละ...ใจกว้าง คนเห็นแก่ตัว...ใจแคบ

เมืองไทยเรามาก่อน มีศาลาพักร้อน มีร่มไม้ มี
บ่อน้ำ ตามหน้าบ้านก็มีหม้อน้ำใส่น้ำเย็นๆ มีขันใบน้อยๆ
วางไว้บนหม้อ เพื่อให้คนได้ดื่มกินน้ำนั้นเวลาเดินทาง
แต่มาต่อมาถึงที่เอาไปตั้งไว้...คนขโมยเอาไปเสีย เช่น
ขันน้ำไปวางไว้...มันก็ขโมยขันไปเสีย อย่างนี้เป็นต้น
ก็เลยหายไป ไม่มีคนตั้งน้ำไว้ให้คนเดินทางดื่มต่อไป
ยังมีอยู่บ้างในบางแห่งที่ทำกันอยู่ในรูปอย่างนี้ เรื่อง
อย่างนี้มันเป็นเรื่องความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นกิจชอบอย่างหนึ่ง
ที่ควรจะได้กระทำทุกๆไป

คนเราถ้ามีน้ำใจเสียสละแล้ว ก็กลายเป็นคนที่มี
ใจกว้าง ถ้าเกิดความเห็นแก่ตัวแล้วก็เป็นคนใจคับแคบ
ไม่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่แก่ใครๆ

โลกวุ่นวาย เพราะคนใจคับแคบ เห็นแก่ตัว

โลกเราเต็มไปด้วยคนใจคับแคบ...มันก็วุ่นวาย
เกิดปัญหามากมายประการ ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นใน
สังคม เกิดจากคนใจแคบทั้งนั้น

คนใจคับแคบ ก็คือ คนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ ทำ
อะไรก็จะเอาแต่ประโยชน์ตนเป็นใหญ่ ไม่คำนึงถึง
ประโยชน์และความสุขของส่วนรวม ความวุ่นวายก็ต้อง
เกิดมากเป็นธรรมดา แต่ถ้าหากเราตั้งใจเสียสละเพื่อ
ประโยชน์ส่วนรวม เรื่องความยุ่งยากมันก็น้อยลงไป

บัญญัติ ๗ ประการ

คัมภีร์กล่าวต่อไปว่า ในครั้งตั้งแต่สมัยโบราณ เขา
สอนกันมาในรูปร่างนี้ ชายหนุ่มชุด ๓๓ คน...เขาช่วย
กันทำงาน พัฒนาถนน บ่อน้ำ ศาลาสาธารณะ จนได้
แก่เฒ่าตายแล้วก็ได้ไปเกิดเป็นพระอินทร์ อันนี้เป็นเรื่อง
เก่าที่เขาเล่ากันมา

ครั้งนั้นเรื่องไปถึงพระโสดของพระผู้มีพระภาคเจ้า
พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเป็นเรื่องธรรมะไป คือว่า ถ้าใคร

อยากจะเป็นพระอินทร์ในรูปร่างนั้น ก็ต้องประพฤติธรรม แล้วก็วางหลักธรรมะไว้เจ็ดประการ เพื่อให้คนนำไปปฏิบัติ แล้วก็จะได้เป็นพระอินทร์ คือเป็นก่อนตาย ไม่ใช่เป็นกันเมื่อตายแล้ว เป็นอะไรมันเป็นก่อนตายนี้ดีกว่า ถ้าเป็นเมื่อตายแล้วเราไม่รู้ไม่เห็น แล้วคนอื่นเขาก็ไม่ได้พลอยอนุโมทนาสาธุด้วย เพราะไม่รู้ว่าเราเป็นหรือเปล่า แต่ถ้าเราเป็นเสียก่อนตายมันเห็นชัดด้วยตัวของเราเอง ไม่ว่าจะเรื่องอะไร

นิพพานขณะมีชีวิตอยู่

ในทางพระพุทธศาสนาให้เบิ่ก่อนตายกันทั้งนั้น แม้การปฏิบัติธรรมเพื่อการบรรลุนิพพานก็ให้บรรลุกันก่อนตาย ถ้าตายแล้วบรรลุมันก็ไม่ได้เรื่องอะไร ไม่มีใครรู้ไม่มีใครเห็น พระองค์จึงสอนให้นิพพานก่อนตาย ให้ได้ความสงบเสียก่อน ให้ได้ความสุขที่แท้จริงเสียก่อนตาย ไม่ใช่ไปเอากันเมื่อตายไปแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่เรียกว่าฝันมากไปหน่อย เพราะฉะนั้นจึงสอนการปฏิบัติเป็นตัวธรรมะไว้ เพื่อให้เราเอามาปฏิบัติ

เราลองมาศึกษาเรื่องนี้บ้างข้อ ว่าจะจะเป็นประโยชน์
แก่สังคมในยุคปัจจุบันขนาดไหน ถ้าเราได้ปฏิบัติตาม
บทบัญญัติเจ็ดประการที่ทำให้คนเป็นพระอินทร์นี้ จะดี
หรือไม่?

ถ้าเอามาศึกษาพิจารณาแล้วก็จะเห็นว่า เป็นสิ่ง
ที่เป็นประโยชน์แก่ตัวเรา แก่สังคม อย่างมากมาย และ
ถ้าเราดูสังคมไทยในยุคปัจจุบัน มีจำนวนไม่ใช่น้อยที่
ขาดคุณธรรมเหล่านี้ จึงเป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวาย
ความวุ่นวายส่วนตัว ความวุ่นวายภายในครอบครัว
ในวงงาน ตลอดจนความวุ่นวายของสังคมโลก ก็เกิด
จากว่าไม่เอาสิ่งเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิต
ประจำวัน จึงได้เกิดปัญหายุ่งยากด้วยประการต่างๆ แต่
ถ้าสมมติว่าเราชวนกันใช้หลักเหล่านี้เป็นแนวปฏิบัติ
อะไรๆ ก็จะไม่วุ่นวาย

ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา

เมืองไทยเรานี้เป็นเมืองพุทธศาสนา ที่เราพอจะ
คุยอวดกันอยู่ได้ อวดได้ว่ามีความมั่นคง คือมั่นคงใน

การจัดระเบียบ ในการเป็นอยู่ เรียบร้อยกว่าประเทศอื่นๆ ที่นับถือพุทธศาสนาด้วยกัน เพราะว่าประเทศอื่นนั้น เสียหลักเอกภาพไป ศาสนาก็เลยอับเฉาไป เพราะผู้ที่เข้ามาปกครองนั้นไม่ได้เอาใจใส่บำรุงส่งเสริมศาสนา

ส่วนในเมืองไทยเรานั้น พระราชมหากษัตริย์ทุกพระองค์ ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงกาลบัดนี้ เวลาเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติ ก็ได้ประกาศเป็นสัจจะวาจาเอาไว้ว่า “เราจะบำรุงขอบขัณฑสีมาอาณาจักร และพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า” อันนี้เป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์

ดำรงตนอยู่ในคำสอนของพระศาสดา

การบำรุงพระพุทธศาสนาของพระมหากษัตริย์นั้น ไม่ใช่บำรุงแต่เพียงด้านวัตถุ หากได้บำรุงในด้านการปฏิบัติธรรมะ คือองค์พระมหากษัตริย์ได้ทรงปฏิบัติธรรมเป็นตัวอย่างแก่ประชาราษฎร์ พระมหากษัตริย์อยู่ในทศพิธราชธรรม คือธรรมสำหรับพระองค์ และประเทศนี้เรียกว่าบำรุงศาสนาอย่างแท้จริง

ในหลวงของเราองค์ปัจจุบันนี้ ถ้าเราเพิ่งพิจารณาด้วยดีแล้ว ก็คงพบว่าพระองค์เป็นผู้แทนของพระธรรมที่เดียว เป็นประมุขที่ทรงปฏิบัติธรรมะอยู่ตลอดเวลา ในชีวิตประจำวันของพระองค์ก็ทรงเป็นธรรม ทำอะไรทุกอย่างก็ประกอบด้วยธรรมะ ไม่มีอะไรที่ละทิ้งธรรมะเลยแม้แต่น้อย นับว่าเป็นตัวอย่างในทางธรรม และเป็นผู้แทนของธรรมะก็ว่าได้ จึงเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของราษฎรทุกถ้วนหน้า

ธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครองรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุข

เมืองไทยเรามันมีสภาพกันในรูปแบบอย่างนี้ เราผู้เป็นประชาชนสามัญทั่วไปก็ได้อาศัยบารมีร่มโพธิ์ร่มไทรกันในรูปแบบอย่างนี้ ได้อาศัยบารมีร่มโพธิ์ร่มไทรของธรรมะในพุทธศาสนาเป็นเครื่องคุ้มครองรักษา เราจึงได้อยู่เย็นเป็นสุขกันพอสมควร

แต่ว่าบัดนี้ ก็มีลางร้ายบอกเหตุการณ์อยู่บ้าง ว่าต่อไปข้างหน้าต้นไทรกิ่งหักจะเกิดขึ้น ต้นโพธิ์ใบโกร๋นจะมีขึ้น เพราะว่าคนเราไม่สนใจธรรมะ เห็นธรรมะเป็น

ของครี ไม่ทันสมัย แลเห็นว่ากิจกรรมทางศาสนาเป็น
ของคุณตาคุณยาย ไม่ค่อยสนใจเสียเลย อันนี้แหละเป็น
เหตุให้เกิดความเสื่อมโทรมทางจิตใจในกาลต่อไปใน
ภายภาคหน้า

เมื่อพากันละเลยธรรมะ ก็ไม่มีหลักรักษาจิตใจ

คนเราถ้าชวนกันละเลยแบบแผนขนบธรรมเนียม
ประเพณีอันดีงามแล้ว จะมีอะไรเป็นหลักรักษาจิตใจกัน
ต่อไป ก็จะถูกชักชวนด้วยความเขม่นเข้าหากัน เกิดเป็น
ปัญหาสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนได้

บทเรียนใกล้ๆบ้านมันสอนอยู่พอแล้ว ว่าการที่
ไม่ประพฤติธรรมนั้นได้ผลอย่างไร เราคนไทยจึงควรจะ
ช่วยกันกอบกู้ฐานะธรรมะทางจิตใจให้คงอยู่ในตัวเรา
ตลอดไป

“จงเดินทางที่ผู้ใหญ่อเดินแล้ว”

โดยเฉพาะญาติโยมที่มาวัด นับว่าได้ปฏิบัติอยู่
แล้ว ทั้งที่เป็นคนเฒ่าคนแก่ คนหนุ่ม คนสาว แม่เด็ก

หนุ่มๆ ก็มาฟังกันอยู่บ้างเป็นประจำ ก็นับว่าเป็นผู้ได้
เดินตามเส้นทางที่ดั่งงาม คือเดินตามทางของบรรพบุรุษ
ดังที่พระพุทธเจ้าบอกว่า “จงเดินทางที่ผู้ใหญ่เดินแล้ว”

ผู้ใหญ่ : ผู้มีธรรมะเป็นหลักครองใจ

ผู้ใหญ่ นั้นหมายถึง ผู้ที่มีธรรม ไม่ใช่ว่าช่วยอำนาจ
ไม่ใช่เพราะอายุมาก ไม่ใช่เพราะเกิดในสกุลใหญ่ แต่ว่า
ใหญ่เพราะมีธรรมะเป็นหลักครองใจ

ผู้ใดมีธรรมะเป็นหลักครองใจ แม้เป็นเด็ก...ก็เป็น
ผู้ใหญ่ เป็นหนุ่มสาว...ก็เป็นผู้ใหญ่ ยิ่งเป็นคนแก่ ถ้ามี
ธรรมะก็เรียกว่าน่าดู น่าเคารพ น่ากราบไหว้ น่าบูชา
สักการะ เพราะมีธรรมเป็นเครื่องประดับจิตใจ เราจึงควร
จะได้ใช้ธรรมะเป็นแนวทางชีวิตเอาไว้

คนในสมัยก่อนๆ จึงได้กล่าวสอนกล่าวเตือนกัน
นักหนาให้คนประพฤติธรรม ให้ตั้งมั่นอยู่ในธรรมะกัน
ตลอดไป เช่นในเรื่องนี้ก็เรียกว่า สอนให้ประพฤติธรรม
เจ็ดประการ จะยกมาพูดบางข้อ

มีความกตัญญูทเวทิตา

อย่างข้อแรกที่สอนไว้ว่า ผู้เป็นใหญ่เป็นโตขนาด
พระอินทร์ได้นั้น จะต้องเป็นผู้บำรุงเลี้ยงมารดาบิดา

เรื่องการเลี้ยงมารดาบิดานั้นเป็นเรื่องใหญ่ เป็น
เรื่องสำคัญในชีวิตคนเรา เพราะเราถือกำเนิดมาจาก
มารดาบิดา มารดาเป็นผู้ให้กำเนิด เป็นผู้เลี้ยง เป็นผู้
บำรุงรักษา ให้การศึกษาเล่าเรียน ชี้นะแน่วทางผิดถูก
ให้เราเข้าใจ ให้เราได้ปฏิบัติในทางที่ถูกที่ชอบตลอด
เวลา เราจึงถือว่าเป็นเจ้าบุญนายคุณ เป็นผู้อยู่เบื้องหน้า
ของเรา

พุทธศาสนาจัดบิดามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า

ในทางพระพุทธศาสนาจัดทิศไว้หกทิศด้วยกัน
เรียกว่า ทิศเบื้องหน้า เบื้องหลัง เบื้องขวา เบื้องซ้าย
เบื้องบน เบื้องล่าง

ทิศเบื้องหน้านั้นคือบิดามารดา เอามารดาบิดาไป
ไว้ข้างหน้าเพราะเป็นสิ่งที่เราจะเห็นได้ก่อนอะไรทั้งหมด
เหมือนกับทิศตะวันออก พอตีสันขึ้นเราเห็นดวงตะวันเป็น

ของเด่นในอากาศ พอตื่นก็เห็นว่ามิแสงสว่าง แสงสว่าง
นั้นมาจากดวงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์จึงเป็นสิ่งที่เราเห็น
ก่อนในตอนเช้า ฉับใด เราเกิดมามีชีวิตอยู่ในโลก ก็ได้
เห็นคุณแม่ก่อนใครๆ แล้วเราก็เห็นคุณพ่ออีกทีหนึ่ง
คุณพ่อคุณแม่จึงถือเป็นทิศเบื้องหน้า เป็นทิศที่เราจะ
ต้องกราบไหว้ ต้องเคารพสักการะบูชา

ผู้มีความกตัญญูกตเวทิตะ เป็นผู้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี

ผู้ใดละเลย ไม่กราบไหว้ทิศเบื้องหน้า ผู้นั้นเป็นคน
คบไม่ได้ เพราะว่าทิศที่อยู่เบื้องหน้า...ตนไม่เหลียวแล
ก็เท่ากับว่าเป็นคนตาบอดตาใส มองอะไรไม่รู้จักนั่นเอง
แต่คนใดมีความเคารพรักมารดาบิดา เป็นคนที่ไว้ใจได้
เราเข้าใกล้ก็ได้ เอามาร่วมหุ้นร่วมส่วนทำการค้าขาย
อะไรก็ได้ เพราะคนประเภทนั้นพื้นฐานทางจิตใจดี มี
ความกตัญญูกตเวทิตะเป็นพื้นฐาน

คนเราถ้าจิตใจตั้งมั่นอยู่ในความกตัญญูกตเวทิตะ
ต่อพ่อแม่ผู้บังเกิดเกล้าแล้ว...เป็นคนที่ยึดได้ ถ้าขาด
คุณธรรมข้อนี้แล้วเห็นจะไม่ไหว

ครอบครัวก้าวหน้าเพราะเคารพรักมารดาบิดา

เพราะฉะนั้น ท่านจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ในครอบครัวใหญ่ๆ ที่มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง เป็นปึกแผ่น ก็เพราะคนในครอบครัวนั้นเคารพรักในมารดาบิดาของตน เมื่อมีชีวิตอยู่ก็ถือว่าท่านเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่จะเดินไปข้างหน้าเรา ท่านจะเดินไปทางไหน...เราก็เดินไปตามทางนั้น

อันปกติของพ่อแม่ นั้น ย่อมเดินไปในทางที่ถูกทางที่ชอบ ไม่เดินไปทางผิด ถ้าเป็นคนที่มีความสำนึกในหน้าที่ อาจจะมีบ้างที่เดินผิดทางไป เพราะไม่รู้จักหน้าที่ของตัวเอง เราผู้เป็นบุตรธิดาก็เรียกว่าเดินตามทางของพ่อแม่ พ่อแม่ไปทางไหนเราก็เดินไปตามทางนั้น ก็นับว่าปลอดภัย แต่ถ้าเดินออกนอกกลุ่มนอกทางเมื่อใด ก็จะทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนเมื่อนั้น

ฉะนั้นท่านจึงสอนเรื่องนี้ไว้ก่อนเป็นข้อต้น มารดาบิดาเป็นพรหมในครอบครัว เป็นเทวดาในครอบครัว เป็นพระอรหันต์ของลูกๆในครอบครัว เป็นผู้ที่เราจะต้องกราบไหว้บูชาสักการะทุกค่ำเช้าเข้านอน

คนในสมัยโบราณเขาถือนักถือนาในเรื่องอย่างนี้ แต่ว่ามาในสมัยนี้เหตุการณ์มันเปลี่ยนแปลงไป ความเคารพในมารดาบิดาก็ชกจะน้อยลงไป ภาพอะไรที่มันเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อพ่อแม่ก็น้อยลงไปทุกวันทุกเวลา ทำไมจึงได้น้อยไปในเรื่องอย่างนี้ ก็เพราะว่าคนเราสนใจในวัตถุมากเกินไป สนใจแต่ในการแสวงหาวัตถุมากเกินไป จึงไม่สนใจในสิ่งที่เรียกว่าจริยธรรม การละเลยก็เกิดขึ้น

ความสุขทางใจสำคัญกว่าความสบายทางวัตถุ

บางทีอาจจะนึกเสียว่า คุณพ่อคุณแม่ท่านไม่มีอะไรที่จะต้องช่วยเหลือ ท่านมีความสุขความสบายอยู่พอแล้ว ก็เลยไม่เอาใจใส่ อย่างนี้เขาเรียกว่าคนไม่มีหัวใจ คือไม่ได้คิดว่าพ่อแม่ไม่ใช่ต้องการแต่วัตถุเพียงอย่างเดียว ท่านต้องการเห็นหน้าลูก ต้องการให้ลูกท่านทุกคนเอาใจใส่ในสารทุกข์สุกดิบอะไรต่างๆบ้าง เช่นว่ามารดาบิดาของเรา ท่านมีเงินมีทองใช้ มีบ้านอยู่อุดมสมบูรณ์แล้ว เราก็คิดเสียว่าไม่ต้องไปยุ่งกับท่าน ท่าน

อยู่สบายแล้ว...อย่างนี้คิดไม่ถูก เพราะคนอายุมากคือ
คนแก่นี้มักจะว่าเหว่ทางจิตใจ ความว่าเหว่ทางจิตใจนี้
มันเป็นทุกข์มาก เป็นเรื่องความทุกข์ในชีวิตประจำวัน
ลูกที่ดีจะต้องสำนึกในข้อนี้ ถึงแม้ว่าท่านจะมีความสุข
สบายทางวัตถุแล้ว แต่บางทีอาจจะไม่สบายทางจิตใจ
ก็ได้

เพราะฉะนั้น เราควรจะเข้าใจ ไต่ถาม เช่นตื่นเช้า
ไปเยี่ยมท่านเสียหน่อย ไปดูว่าเป็นอย่างไรบ้าง เมื่อคืน
ท่านหลับสบายดีไหม วันนี้ต้องการอะไรบ้าง จะให้ผม
ช่วยเหลือเรื่องอะไรบ้าง อย่างนี้นับว่าเป็นความชุ่มชื่น
เย็นใจของท่าน เพียงแต่ไปถามเท่านั้นท่านก็สบายใจ
แล้ว ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น ตอนเย็นเวลาจะนอนก็ไป
เยี่ยมไปดูท่านเสียหน่อย หรือกลับจากทำงานก็ไปเยี่ยม
เสียหน่อย ถ้าเราไปไหนก็มีอะไรเอามาฝากท่านบ้าง ซื่อ
ผลไม้เล็กๆน้อยๆ ของที่ท่านชอบเอามาฝาก

คนเฒ่าคนแก่ท่านไม่ต้องการมากหรอก แต่น้ำใจ
สำคัญกว่าวัตถุ คนเราไม่มีน้ำใจ...วัตถุมันก็ไม่มา แต่
ถ้ามีน้ำใจแล้ว...วัตถุมันก็ตามมาเป็นธรรมดา

เพราะฉะนั้นเราควรจะมีอะไรไปฝากให้ท่านบ้าง
วันเกิดของท่านก็เอาอะไรไปให้ ไปอวยพร ความจริงเรา
ไปอวยพรผู้ใหญ่ก็เท่ากับเราไปรับพรมากกว่า คือไป
รับพรจากท่าน แต่เราเรียกไปอวยพรให้ท่าน เรียกว่าไป
อวยพรก็ถูกในแง่หนึ่งเหมือนกัน คือไปให้ท่านสบายใจ
เมื่อท่านมีความสบายใจท่านก็กินได้นอนหลับ อายุมัน
ขวัญยืน ถ้าว่าลูกหลานไม่ไปเสียเลยมันก็ไม่ไหว

เคารพซึ่งกันและกันในระหว่างหมู่ชน

คนโบราณเขามีการนับถือผู้เฒ่าผู้แก่มาก เช่นว่า
วันตรุษวันสงกรานต์ วันเข้าพรรษาออกพรรษา วันปีใหม่
อะไรอย่างนี้ เขาก็ไปกราบไหว้ผู้ใหญ่ ตามบ้านนอก
ทั่วๆไปนั้น ใครที่แก่กว่าเพื่อนในหมู่บ้าน ย่อมได้รับการ
สักการะเคารพจากคนในหมู่บ้านนั้น

เมื่อเด็กๆเคยจำได้ว่า มีคนแก่อยู่คนหนึ่ง ชื่อตาบี้
ตาบี้เดินหลังคู้ แต่ว่ามีความรู้หลายอย่าง เป็นช่างไม้
สมมติว่าจะสร้างบ้านสร้างเรือน ตาบี้ต้องไปขีตให้เขา
เจาะให้เขาบากเสาให้ตัดไม้ ทั้งที่แก่เต็มที่แล้วก็ยังใช้แก

แกอยู่คนเดียว... ลูกๆ ไม่มี แต่ว่าไม่เดือดร้อน เพราะคน
บ้านใกล้เรือนเคียงเอาใจใส่ เอาข้าวสารไปให้ เอาปลา
ไปให้ มีขนมมเนยก็เอาไปให้ ทุกคนในหมู่บ้านนั้นเลี้ยง
ตาบี้คนเดียว... ได้รับความสุขความสบาย ตาบี้จะดูว่า
ลูกใครหลานใครก็ได้ จะตีก็ได้... เขาไม่ว่า ถ้าร้องมาว่า
ตาบี้ตีแล้วพ่อเฉยแม่เฉย เพราะเขาไว้ใจว่าตาบี้เป็น
คนยุติธรรม ไม่รังแกเด็ก ไม่ตีโดยไม่มีสาเหตุ แกไม่ได้
ตีแรงอะไร... ก้านมะยมหวดกันสองสามที

อาตมาก็เคยถูกแกตีเอาบ้างเหมือนกัน ร้องให้มา
หาคุณแม่... คุณแม่เฉย เพราะถือว่าตาบี้เป็นคนยุติธรรม
เขาเลี้ยงกันในรูปอย่างนั้น ถ้าหากว่าวันสำคัญเช่นวัน
ทำบุญเดือนสิบ ขนมบ้านตาบี้เยอะแยะ... คนเอามาให้
บ้านใกล้เรือนเคียงไม่ใช่บริเวณนั้นก็เอามาให้ แกได้ตั้ง
กะแฉอใหญ่ พวกเราเด็กๆ ก็ชอบไปบ้านตาบี้ เพราะว่า
มีขนมเลี้ยงอย่างนั้น

อันนี้เป็นวัฒนธรรม เป็นประเพณีของการเคารพ
ผู้ใหญ่ในเขตบ้านนั้น เขาจึงอยู่กันด้วยความสุขสบาย
คนแก่จะดูใครว่าใครก็ได้ เวลาแต่งงานก็ต้องเชิญไปนั่ง

เป็นประธาน มิ่งานศพก็ต้องไป ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หรือ
บวชนาค...จะต้องไปด้วยทั้งนั้น หากว่าบ้านไหนมีคนแก่
ที่เขาเคารพไปนั่งเขาถือว่าเป็นมงคล ทำอะไรถ้าไม่มี
คนแก่ที่เขานับถือไปนั่ง เขาก็ว่าเอาแหละ...เอ ทำงาน
อะไรกัน ตานั่นก็ไม่มา...หาว่าเป็นคนไม่ดีแล้วตาคนนั้น
จึงไม่ไปด้วย ถึงกับเสียหาย สังคมเขาเป็นอย่างนั้นจึง
อยู่กันฉันท์พี่ฉันท์น้อง มีความสุขความสบาย ไม่วุ่นวาย
เดือดร้อน นี่คือการเคารพกัน

*ความรักความเคารพกันในระหว่างชน มันเป็น
เหตุให้เกิดความสงบสุข แต่ถ้าเกลียดกันขึ้นเมื่อใด ก็มี
ความทุกข์ความเดือดร้อนเมื่อนั้น*

เดี๋ยวนี้คุณธรรมเหล่านั้นชักจะเลือนหายไป มัน
ไม่ค่อยจะปรากฏเหมือนเมื่อเด็กๆที่เคยแลเห็น ก็เพราะ
จิตใจคนมันได้เปลี่ยนแปลงไป มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น
ความเสียสละน้อยไป เวลานี้แม้กับพ่อแม่ก็ไม่อยากให้
อยากจะเอาไว้กินไว้ใช้ผู้เดียว พ่อแม่ขออะไรบ้างก็ซ้ำ
แต่ถ้าตัวขอจากพ่อแม่ต้องชู้เอาทั้งนั้น เอาเท่านั้นเท่านั้น
นิสัยชู้มันเป็นมาตั้งแต่เด็ก เป็นวัยหนุ่มทีนเองก็ยังไม่ชู้

เอาอยู่เรื่อยไป โตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังไม่หยุด เช่นมาซูร์รัฐบาล
เป็นต้น จะเอานั่นเอานี่ ถ้าไม่ได้แล้วฉันจะลาออกจาก
ประชาชน ไม่รู้จะไปเป็นลิงเป็นค่างที่ไหน เป็นเสียอย่างนี้
มนุษย์เรามั่นอุตรีไม่เข้าเรื่อง ลาออกอย่างไร จะไปอยู่
ที่ไหน...ลาแล้ว นี่เรียกว่าเป็นการขู่เข็ญ เสียนิสัยมาตั้งแต่
ตัวน้อยๆ ไม่เคารพผู้ใหญ่คือพ่อแม่ แล้วเวลาใครมานั่ง
ปกครองเรา เราก็ไม่เคารพอีก จะเอาอย่างนั้นอย่างนี้
จะเอาตามชอบใจ มันก็วุ่นวายเดือดร้อน

คนโบราณเขาว่า คบเด็กสร้างบ้าน คบคนหัวล้าน
สร้างเมือง เขาว่าไว้อย่างนั้น ไม่รู้ว่ามันยุ่งอย่างไร เรื่อง
อย่างนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญอยู่ที่เราควรจะได้เพาะให้เกิดขึ้น
ในสังคม คือความเคารพมารดาบิดา เลี้ยงดูมารดาบิดา
ถ้าไม่เลี้ยงกายก็เลี้ยงใจ เลี้ยงใจสำคัญกว่าเลี้ยงกาย
อย่างนี้แล้วก็อยู่กันด้วยความสุขสบาย

เคารพผู้ใหญ่ในสกุล

อีกประการหนึ่งเขาสอนว่า ให้เคารพผู้ใหญ่ในสกุล
ตามอาวุโส พ่อแม่จะท่านไม่ได้อยู่กับเราตลอดไปหรอก

วันหนึ่งท่านก็จะต้องจากเราไป...ตายไปจากโลกนี้ ทีนี้
เมื่อพ่อแม่ตายไปแล้ว เราก็ต้องอุปโลกน์ใครสักคนหนึ่ง
ให้เป็นหัวหน้าในครอบครัว เป็นหัวหน้าในสกุลของเรา
ที่เราจะถือเป็นธง เป็นผู้นำ แล้วก็รับฟังคำสั่งสอนคำเตือน
ของบุคคลนั้นต่อไป

อันคนที่อยู่กันเป็นหมู่เป็นพวก ถ้าปราศจากผู้นำ
หมู่แล้ว ก็จะไม่อยู่กันได้อย่างไร ปลา ก็มีผู้นำฝูง นก ก็มี
ผู้นำฝูง วัวควาย ก็มีผู้นำฝูง อะไรๆ มันก็มีหัวหน้าทั้งนั้น
แม้แต่เมล็ดตัวเล็กๆ ก็มีหัวหน้า ถ้าเราไปศึกษาดูแล้วก็จะ
เห็นว่ามดมันมีหัวหน้า ต้องดูนานๆ ดูตามที่มันคลาน
ไปตามทางเดินจะเห็นว่ามดตัวหนึ่งไปข้างหน้า ถ้าตัวนั้น
เอียงไปทางขวา...พวกลูกน้องก็ไปทางขวา ถ้าตัวนั้น
ไปทางซ้าย...มันก็ไปทางซ้าย คดไปตามหัวหน้า ถ้า
ตัวนั้นลงรู...ก็ลงรูกันเป็นแถวไปเลย นี่ให้เห็นว่ามันมี
หัวหน้า นกก็มีหัวหน้า คนป่าคนยิงแม้จะไม่เจริญด้วย
อารยธรรมก็มีคนเป็นหัวหน้า เคารพบุคคลผู้เป็นหัวหน้า

เรื่องหัวหน้านี้สำคัญมาก ในตัวมนุษย์เราต้องมี
หัวหน้า มือก็ต้องมีหัวแม่มือ เท้าก็ต้องมีหัวแม่เท้า ะหว่าง

แข่งขาก็มีหัวเข้า เรื่องหัวๆสำคัญทั้งนั้น ถ้าหลุดไปสักหัวก็ไปไม่รอด หัวเข้าหลุด...เดินไม่ได้ หัวแม่มือไม่มี มีสีนีวก็นำไม่ได้เรื่องอะไร ต้องมีผู้นำ ขาดผู้นำคือคุณพ่อคุณแม่ เริ่มต้นเมื่อคุณพ่อคุณแม่ตายแล้ว เราก็ต้องตั้งผู้นำขึ้นใหม่ ผู้นำของเราคือผู้ที่เป็ใหญ่ในครอบครัวของเรานั้นแหละ สมมติว่าคนใหญ่เป็นผู้หญิงก็ต้องให้เป็นผู้นำ เป็นผู้ชายก็ต้องให้เป็นผู้นำ

เคยไปทำงานเขาแห่งหนึ่ง บิดาตายก่อนแล้ว เหลืออยู่แต่มารดา วันนั้นมารดาตาย พอมารดาตายลูกก็มาประชุมพร้อมกัน ลูกของแม่นั้นเป็นพระอยู่องค์หนึ่ง พอมาประชุมพร้อมท่านก็บอกว่า ต่อแต่นี้ไปขอให้พี่สาวชื่อนั้นเป็นผู้นำในครอบครัวของเรา เรื่องการจัดงานศพทำอะไรทุกอย่างต้องฟังเสียงคุณพี่ ทั้งๆที่ท่านเป็นพระแต่ท่านให้เกียรติพี่สาว ให้พี่เป็นใหญ่ในงาน ความจริงถ้าท่านเป็นเสียเองก็ได้ แต่ไม่เหมาะ เพราะว่าเป็นการไม่เคารพต่อพี่สาวซึ่งเป็นพี่ใหญ่ ก็เลยตั้งให้พี่สาวเป็นใหญ่ ในครอบครัวต้องฟังเสียงคุณพี่ ทำให้ในงานเรียบร้อยหมด นี่เพราะว่าเรายกคนให้เป็นผู้นำ

ให้ความเคารพในตัวผู้นำ

ในหมู่ครอบครัวระดับชาติก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีผู้นำก็วุ่นวาย ผู้นำฝ่ายบริหารก็มี ฝ่ายตุลาการก็มี ฝ่ายนิติบัญญัติก็มี ตามแบบประชาธิปไตย ใครมีหน้าที่อันใด...เราก็ต้องปล่อยให้เขาทำหน้าที่นั้นให้เรียบร้อย สมบูรณ์อย่าไปขัดคอเขา เมื่อเราให้เขาเป็นแล้วก็ให้เขาเป็นให้เต็มที่ ถ้าไปขัดคอกันนอกกฎก็เรียกว่า ไม่เคารพระเบียบแบบแผน ไม่เคารพกติกา...ก็เลยวุ่นวายกันใหญ่ ถ้าจะประท้วงก็เรียกว่าทำตามระเบียบแบบแผน ต้องไม่ประท้วงแบบเอะอะเกรี้ยวกราวให้คนตกใจ ขวัญหนีดีฝ่อ จึงจะเรียกว่ามีปัญญา ทำอะไรด้วยปัญญามันก็ไม่วุ่น แต่ถ้าทำด้วยอารมณ์แล้วก็วุ่นวาย สร้างความทุกข์ ความเดือดร้อน

เวลาเราเดินทางไปไหนๆ มีคนนำ เรียกว่าผู้นำทาง ในหมู่อุบาสกก็มีผู้นำ เรียกว่าทายก เรียกที่ถูกต้องเรียกว่า มรรคทายก แปลว่าผู้นำทาง แต่เราเรียกให้ขาดไปเสีย เรียกว่าทายก ทายกแปลว่าผู้ให้เท่านั้นเอง ควรจะเรียกว่ามรรคทายก เช่นว่าพันเอกเสรีนำเราสวดมนต์ไหว้พระ

เรียกว่ามรรคทายกของวัดชลประทานฯ แล้ว ไม่ต้องตั้ง... เป็นเอง คือเป็นด้วยการกระทำ เมื่อทำหน้าที่ในการนำเขาไหว้พระสวดมนต์ ทำบุญสุนทาน ก็เรียกว่าท่านเป็นมรรคทายก เมื่อมรรคทายกเขาว่าอย่างไร เราก็ว่าตามกันไป แต่ถ้ามีเรื่องอะไรก็ปรึกษากันได้ แสดงความคิดเห็นว่าจะเอาอย่างไร ก็ฟังเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ อย่างนี้ก็ไม่ยุ่ง ที่นี้บางทีเวลาประชุมกัน ตกลงกันแล้ว คนหนึ่งไม่เห็นด้วย ออกไปยืนพูดอยู่นอกสภา... มันก็ยุ่ง วุ่นวาย เมื่อพูดตกลงกันแล้วก็ป็นอันตกลงกันไป ออกไปแล้วอย่าไปพูดอีกให้มันวุ่นวาย เพราะเรายอมรับมตินั้นแล้ว เรื่องมันก็ไม่ยุ่ง

ในหมู่พระเรานี่ก็ต้องมีผู้นำ วัดหนึ่งก็มีสมภารองค์หนึ่ง มีผู้ช่วย แล้วก็ยังตั้งองค์อื่นได้อีก องค์นั้นมีหน้าที่ดูแลข้าวของอะไรต่างๆ เป็นหน้าที่ทั่วๆ ไป ต่างคนต่างทำหน้าที่ แต่ก็ต้องฟังเสียงสมภารซึ่งเป็นหัวหน้า ถ้าสมภารสั่งอะไรก็ทำตาม... เรื่องมันก็เรียบร้อย

ในชุมชนใดคนไม่เคารพหัวหน้า... ลำบาก วุ่นวาย ทั้งนั้น จะอยู่กันได้อย่างไร ต้องเกิดความทุกข์เดือดร้อน

เคารพลำดับอาวุโส

เรื่องนี้สำคัญ ในครอบครัวเราควรจะอบรมไว้ คือ อบรมให้เด็กรู้จักเคารพผู้อาวุโสในครอบครัว เช่นว่ามี ลูกหลายคน ให้ถือคนหัวปีเป็นหัวหน้าในครอบครัวแทน พ่อแม่ ถ้าคนหัวปีว่าอะไร...ต้องฟัง สอนให้เขาฟัง

ได้ทราบว่าครอบครัวชาวญี่ปุ่นเขาถือเรื่องนี้อย่างเคร่งครัด เวลาตักอาหารแจกหรือแจกของ เขาต้องแจกตามอาวุโส สมภารต้องได้ก่อน แล้วก็รองลงไป เรียงพรรษาลงไป จนถึงคนสุดท้ายคือสามเณร เหลือเณรก็ถึงเด็กตามลำดับไป เดินก็ต้องไปตามลำดับอาวุโส พระพรรษาแก่เดินหน้า พรรษาอ่อนเดินหลัง เรื่องไม่ถืออาวุโสมีเรื่องเดียวคือเรื่องไปสัมนี่...ถือไม่ได้ ใครไปก่อนต้องเข้าก่อน ถ้าไปเรียงอาวุโสอยู่ตรงนั้นก็เกิดเรื่องใหญ่...อย่างนี้ไม่ถือ นอกนั้นแล้วก็ถือทั้งนั้น เขาวางระเบียบไว้ดี ในครอบครัวของเราก็เหมือนกัน เราควรจะต้องถือลำดับอาวุโสไว้

ในญี่ปุ่นเขาเล่าให้ฟังว่า ในครอบครัวหนึ่ง ตักข้าวเลี้ยงกันในครัว แม่เป็นคนตัก ตักให้พ่อก่อน แล้วก็ตัก

ให้แม่ แล้วให้ลูกหัวปีเรียงลงไปตามลำดับ จนกระทั่งถึง
คนสุดท้าย คนสุดท้ายเขาเรียกว่าเจ้าข้าวตั้ง เพราะว่า
มันถึงกันหม้อ...ได้กินข้าวตั้ง การกระทำอย่างนั้นเป็น
การฝึกให้เคารพอาวุโสนั่นเอง

เพราะฉะนั้น คนญี่ปุ่นนี่เขาเคารพกันนักหนา เขา
เคารพจักรพรรดิว่าเป็นหัวหน้า เคารพต่อรัฐบาล เคารพ
ต่อกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด ญี่ปุ่นจึงสร้างชาติ
สร้างประเทศได้รวดเร็ว เพราะความเคารพเชื่อฟังกัน
นั่นเอง เดียวนี้เขารับอารยธรรมใหม่ๆมา อาจจะวุ่นวาย
บ้างแต่ก็ไม่มาก เพราะเชื่อเดิมมันมากกว่า เชื่อเดิมมัน
รุนแรงกว่า เขาก็ยังเก่งอยู่ ของเราก็ควรจะเป็นอย่างนั้น
หัดตามลำดับอาวุโสไว้ เด็กจะได้เคารพกันตามลำดับ

สิ่งทั้งหลายมันตั้งต้นในครอบครัวทั้งนั้น ไม่ว่าจะ
อะไร เรื่องชาติ เรื่องบ้านเมือง เรื่องโลก...มันมีมาใน
ครอบครัวทั้งนั้น ถ้าเราเริ่มต้นอะไรไว้ในครอบครัวแล้ว
มันก็กลายเป็นเรื่องใหญ่ไปได้ ลูกของเราไปอยู่ที่ไหน
มันก็เอาระเบียบที่ใช้ในครอบครัวไปใช้เป็นนิสัย...อันนี้
มันเป็นการดี

คนงานคนการของเราก็เหมือนกัน เราต้องตั้ง
หัวหน้าไว้ คนนี้เป็นหัวหน้าในเรื่องครัว นี่เป็นหัวหน้า
รับแขก คนนั้นเป็นหัวหน้าเฝ้ารถ...ต้องรับผิดชอบ ตั้ง
ไว้อย่างนั้น ทุกคนต้องเคารพหัวหน้า เป็นเรื่องระเบียบ
ธรรมดาเรียกว่า เคารพตามอาวุโส ฉะนั้นจึงวางหลักใน
ครอบครัวไว้ว่าให้เคารพผู้ใหญ่ในสกุล...ต้องมีผู้ใหญ่

พบปะกันเสมอจักเกิดความคุ้นเคยและสามัคคี

แล้วให้เด็กต้องประชุมกันบ่อยๆ คนที่เป็นสมาชิก
ในครอบครัวต้องประชุมกันบ่อยๆ วันนั้นไปบ้านนั้น วันนี้
ไปบ้านโน้น...หลายคน สมมติว่ามีห้าคนพี่น้อง เรานัด
ประชุมกัน วันเสาร์อาทิตย์ไปประชุมกันที่หนึ่ง ปรีक्षा
หารือกันในเรื่องการทำมาหากิน ในเรื่องปัญหา เรื่องโน้น
เรื่องนี้ พบปะกันเสียบ้าง...ความสามัคคีมันก็เกิด

แล้วเวลาไปประชุม ก็พาเด็กไปด้วย เด็กเขาก็
ประชุมกันในหมู่เด็ก ไปเล่นกันสนุกสนานตามประสา
ผู้ใหญ่ก็คุยกันตามประสาผู้ใหญ่ รับประทานอาหารกัน
อยู่กันด้วยความมั่นคงต่อไป มีปัญหาอะไรก็ปรึกษากัน

คนไหนเป็นผู้ใหญ่ในที่ประชุมเราต้องเคารพต่อหัวหน้า
เรียกว่าอภิธานิยธรรม เรียกว่า ธรรมที่เป็นไปเพื่อความ
เจริญถ่ายเดียว ไม่เสื่อมเพราะมีการประชุมกันบ่อยๆ

คนเรานั่งอยู่คนเดียว ความคิดความอ่านมันก็
คับแคบ แต่ถ้าได้ปรึกษาหารือกันแล้ว ความคิดมันก็
กว้างออกไป มีเรื่องอะไรเอามาปรึกษากัน...มันหลายหัว
ก็ช่วยกันคิด ช่วยกันตรอง ช่วยกันแก้ไขเพื่อขจัดปัญหา
เหล่านั้น ก็เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้า
จึงต้องมีการประชุมกันบ้าง อันนี้เป็นเรื่องดี

พี่ๆน้องๆไม่เคยพบกัน...มันห่าง ห่างกันออกไป
เพราะไม่ได้พบกัน ถ้ามาพบกันบ่อยๆก็เกิดความคุ้นเคย
สนิทสนม พระพุทธเจ้าตรัสว่า ความคุ้นเคยนั้นแหละ
เป็นญาติอย่างยิ่ง แม้เราเป็นญาติโดยสืบสายโลหิต
แต่ไม่คุ้นกัน...ก็ไม่ใช่ญาติ ที่นี้มาพบปะกันต้องเคารพ
กันตามลำดับ ปรึกษาหารือกัน การอยู่กันก็จะเรียบร้อย
ไม่มีเรื่องอะไรเสียหายอันนี้ประการหนึ่ง สำหรับวันนี้ก็
พูดเอาเพียงแค่นี้ก่อน ขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้

ปาฐกถาแสดง ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

• สัจธรรม •

อมตวาจาปัญญาหนักทุกข

พระพุทธศาสนา...

สอนให้เรา รู้ความจริงของสรรพสิ่งทั้งหลาย
ตามสภาพที่เป็นจริง

ก็เพื่อ...ให้เราไม่ต้องเป็นทุกข์

...ในเมื่อสิ่งนั้นเกิดมีการเปลี่ยนแปลงไป

เพราะสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงหมายถึงการเป็นอยู่

ต้นไม้...มีชีวิตอยู่ก็เพราะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

คน...มีชีวิตก็เพราะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

แต่ถ้าหยุดการเปลี่ยนแปลงเมื่อใด

...มันก็ต้องแตกดับเมื่อนั้น

การหยุดการเปลี่ยนมันก็เป็นเรื่องธรรมดา

การเปลี่ยนมันก็เป็นเรื่องธรรมดา

เราจึงต้องรู้ว่า...

ธรรมดามันเป็นอย่างนี้

เราหนีจากความเป็นอย่างนี้ไปไม่ได้

ให้เข้าใจถูกต้องอย่างที่พระพุทธศาสนาสอนนั้น

• เมต ตา ปรา นี •

อม ตวา จา ปั ญญา นัน ท ภิก ขุ

พระพุทธเจ้าสอนไม่ให้เพิ่มความชั่ว
ไม่ให้เพิ่มคนชั่วขึ้นอีกในโลกนี้
เมื่อคนหนึ่งมันชั่ว...พูดคำหยาบคายกับเรา
แล้วเราก็ส่งคำหยาบตอบไป
...เกลือกั้มเกลือก...พินตอพิน...ตาดอตา
ตามแบบโบราณนั้นมันใช้ไม่ได้
เพราะว่ามันเสียหายทั้งคู่
เราควรจะทำอย่างไรไม่ให้เสียหาย?
เราอดได้ ทนได้ คุมจิตใจของตนเองไว้ไม่ให้โกรธ
แต่ให้ส่งสาร ใช้ธรรมะข้อ “เมตตา - ปราณี” ต่อคนนั้น
ว่า...คนๆนี้น่าสงสาร น่าเห็นใจ
เพราะเขาไปเกิดในครอบครัวหนึ่ง
ที่ไม่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยในทางที่ถูกที่ชอบ
...ไม่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี
คงไม่เคยเข้าวัด ไม่ได้ฟังธรรมะจากพระ จึงทำเช่นนี้
ถ้าเราจะไปโกรธกับคนเช่นนี้...มันก็ไม่เข้าเรื่อง

บันทึกการจัดพิมพ์

ธรรมสภา สถาบันบันลือธรรม ขอกราบนำสการขอบพระคุณ พระเดชพระคุณพระพรหมมังคลาจารย์ หลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ องค์แสดงปาฐกถาธรรมในหนังสือชุด “คือ...ชีวิต” เป็นอย่างสูง อันเป็น ปาฐกถาธรรมที่เมตตาแสดงแก่สาธุชน เป็นเรื่องที่น่าสนใจง่าย แต่ทรงคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม ได้จัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ขึ้น เป็นธรรมสังการะและอาจารย์บุญชาพระคุณ แสดงกตเวทิตาแด่หลวงพ่อ ปัญญาันทภิกขุ พระผู้มีเมตตาและมีพระคุณอย่างสูงยิ่งต่อธรรมสภา อันเป็นการประกาศเกียรติคุณแห่งองค์แสดงปาฐกถาแห่งหนังสือชุดนี้

หนังสือชุด “คือ...ชีวิต” จัดพิมพ์จำนวน ๑๒ เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ ๑ คิดดี	เรื่องที่ ๒ พุดดี
เรื่องที่ ๓ ทำดี	เรื่องที่ ๔ คบคนดี
เรื่องที่ ๕ ไปสู่สถานที่ดี	เรื่องที่ ๖ ฐานของชีวิต
เรื่องที่ ๗ รู้จักตนเอง	เรื่องที่ ๘ การควบคุมจิต
เรื่องที่ ๙ เก็บความโกรธ	เรื่องที่ ๑๐ การปล่อยวาง
เรื่องที่ ๑๑ สุข ทุกข์ อยู่ที่ใจ	เรื่องที่ ๑๒ จิตที่ฝึกดีแล้ว

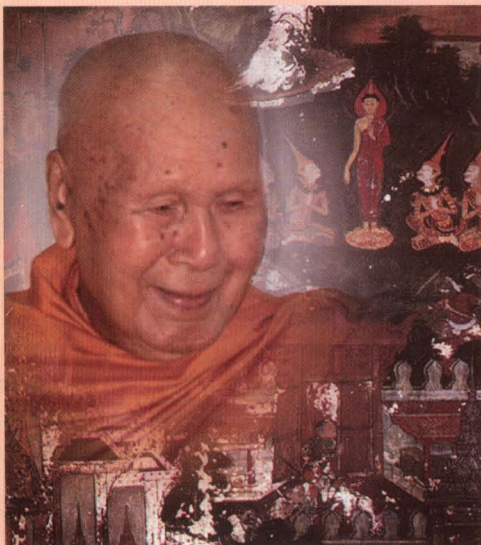

ธรรมสภาได้รวบรวมหนังสือและสื่อธรรมะไว้บริการแก่ท่านสาธุชน จากสำนักพิมพ์และสำนักปฏิบัติธรรมทั่วประเทศ ท่านที่สนใจเลือกชมได้ที่

ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา

๒ - ๖ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กทม. ๑๐๑๗๐ โทร. (๐๒) ๔๔๑๖๖๐๔

• **สถาบันบันลือธรรม** กราบเรียนเชิญท่านสาธุชนร่วมฟังพระธรรมเทศนา ในรายการ **พบพระ พบธรรม** ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ บริเวณห้องประชุมสถาบันบันลือธรรม อาคารศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา สาธุชนที่สนใจสอบถามองค์บรรยายธรรมได้ที่ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๑๑๕๓๕

คนเราถ้าจิตใจตั้งมั่นอยู่ในความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ผู้บังเกิดเกล้าแล้วเป็นคนที่คบได้ถ้าขาดคุณธรรมข้อนี้แล้วเห็นจะไม่ไหวเพราะฉะนั้นท่านจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ

ในครอบครัวใหญ่ๆที่มีความเจริญก้าวหน้า มันคงเป็นปีกแผ่น ก็เพราะคนในครอบครัวนั้นเคารพรักในมารดาบิดา เมื่อมีชีวิตอยู่ก็ถือว่าท่านเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่เดินไปข้างหน้าเรา เราเป็นผู้เดินตาม

หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ

WWW.THAMMASAPA.COM
ISBN : 978-974-09-2937-6

ขอกราบขอบพระคุณแก่ทุกท่านที่สนับสนุน และสมทบการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มนี้
โปรดช่วยอุปถัมภ์ในการจัดพิมพ์เพื่อการเผยแผ่ธรรมะ ในราคาเล่มละ ๒๐ บาท